

Соплица за разрушения замъкъ, за когото дълги години е водено процесъ и когото най-сетнѣ графъ Хорешко завзема силомъ. Тъкмо въ развитието на тоя мотивъ е показанъ и обрисуванъ духа на оная епоха отъ живота на Полша, която се отдѣля отъ послѣдующата съ наполеоновия походъ, а се завършва едвамъ съ послѣдното полско въстание 1863 год.: епохата на обичайнитѣ патриархални обществени и семейни отношения, едни-единствени които могатъ, както вече казахъ, да бѣждатъ прѣдметъ на епическо възсѣздаване. Въ распрята ние виждаме проявленията на оная сприхавостъ, гордостъ и несмисленна упоритостъ, на оная вироглавщина, която най-вече е виновница за злочеститѣ сѣдбини на Полша. Носители на тоя мотивъ сѣ всички дѣйствующи въ епоса лица, освѣнъ единъ-единичекъ — Мацекъ, чийто думи сѣ думи на самия Мицкевичъ и съ които думи той произнася сѣдъ падъ полскитѣ обществени неразбории. — Третииятъ мотивъ има, тѣй да речъ, чисто личенъ характеръ и той, заедно съ втория мотивъ, служи повече като външна нишка, която свързва отдѣлнитѣ отъ различенъ характеръ епизоди въ хармонично цѣло. То е любовта, безъ която и лоши и добри поетически произведения не могатъ. Обаче въ Панъ Тадеушъ, въ разни лица, е извадена любовта въ разнитѣ нейни типични проявления, отъ най-наивнитѣ и нѣжнитѣ, до буйнитѣ пориви на пламенна страсть: любовта на Тадеуша и Зося отъ една страна, отъ друга — на Яцека къмъ дъщерята на Стольника Хорешко. Между тия два полюса сѣ поставени комичнитѣ любовни шмекерии на прѣкаралата вече кокетка Телимена, сантименталнитѣ въздишки на графъ Хорешко и сдържанитѣ благородни доможвания на пана Реента да се сдобие съ жена. Всѣко отъ тия проявления на любовта е обрисувано до нѣмай-къдъ ясно, типично и високо художествено.

Това разнообразие на мотиви, развити въ Панъ Тадеуша, е дало възможностъ на Мицкевича да освѣтли многостранно характеритѣ на дѣйствующитѣ лица, да ги покаже въ тѣхния интименъ и общественъ животъ, и чрѣзъ тѣхъ да ни запознае съ срѣдата, съ навицитѣ, възренията и отношенията на оная бесчетна маса хора, които понасятъ на своитѣ плѣщи великото дѣло на освобождението. Слѣдъ като се спознаемъ съ тѣзи нѣща, на чело изстълва първия мотивъ, настроението мѣрно и величествено се повисява чакъ